

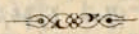
պահ մը անոր ցաւակիր մայրիկին լուսանկարը, զոր կը ներկայացընեմ հաս:

Մայր Գուրեանի դէմքը ճիշդ Պետրոս Գուրեանինն է, յօնքերը, ակննոցները Պետրոսինն են, եւ շրթունքները կը կրեն նոյն իսկ Պետրոսի հեղինկ ժպիտները:

Այս կինն է, այսօր եօթանասունը անց, որ ժամանակին իւր կուրծքը քամած է Պետրոսի բերնին մէջ. ինչ անուշ, ինչ համով կաթ էր արդեօք անկէ վաղածը, ինչ զօրութիւն ունէր այն, քիմիական ինչ տարրեր բաղադրութեամբ օժտեալ էր արդեօք այդ կաթը, եւ ինչ տեսակ գաղտնի հիւթ կը պարունակէր որ անգամ մը հասցուց նշանաւոր տաճկաբան մի¹, անգամ մը սոխակ բանաստեղծ մը քաղցր-երգակ², անգամ մը հմուտ օրէնագէտ մը³ եւ անգամ մըն ալ Հայ եկեղեցականութեան պար-ծանք մը եւ փառք մը⁴:

Բերս, 10 Մարտ 1900:

Տոբթ. ՎԱՀՐԱՄ Ե. ԹՈՐՈՒՄԵԱՆ

ԱՅԼ ԵՐ ԱՅԼ

ՆՈՐ ՀՐԵՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

- 32. JOH. MICHAEL SCHMID. Des Wardapet Eznik von Kolb, Wider die Sekten, aus dem Armenischen übersetzt und mit Inhalts-Uebersichten und Anmerkungen versehen. Wien, Mechith.-Congr. 1900 8° pp. X, 210.
- 33. «ՐԱՆԱՍԻՐ», հանդէս նախօտական, պատմական, լեզուաբանական եւ քննական, հրտ. Կ. Յ. Բաւմուշեան: Հար. Ա. Գիրք Գ: Պարիս 1900, 8° էջը 289—384: Տարեկան շորս զիրք 20 ֆր.:
- 34. «ԱԶԳԱՅՐԱԿԱՆ ՀԱՆԳԷՍ», պատկերագրող, հրտ. Ե. Ալալյան: Ե. Տարի, 2. Գիրք: Տփղ. 1900: Մեծ 8° էջը 392+40. Նկարներ 14: Տարեկան երկու զիրք 3 ռու.:

32. Joh. Michael Schmid, Des Wardapet Eznik von Kolb Wider die Sekten. Միաբանութեան տարանէն մօտ օրերս լոյս տեսաւ գործ մը, որ արդէն այժմէն սկսած է բնդունելութիւն գտնել գիտնոց շրջաններուն մէջ: Առաջին անգամն է որ Եզնիկայ Աղբաբույ «Ընդդէմ ազանդոց», սակեղենիկ գրութիւնը հրատարակ կ'ըլլէ լեակատար թարգմանութեամբ գերմաներէն լեզուի,

¹ Գարութիւն Գուրեան, Պետրոս Գուրեանի մեծ եղբայրը՝ քաջ տաճկագէտ որ վախճանած է բանաստեղծէն յետոյ:

² Պետրոս Գուրեան բանաստեղծ:

³ Ազրիպպա էֆ. Գուրեան որ այժմ Կ. Պոլսոյ հանրաժանութ օրէնագէտներէն մէկն է:

⁴ Գրեթ. Տէր Եղիշ: Սրբազան եպիսկոպոս Գուրեան, Առաջնորդ եւ Վերատեսուչ Արմաշի Գպրեվանուց:

եւ այն՝ թարգմանութեամբ մը, որ ամէն կողմանէ գոհացուցիչ կրնայ համարուիլ:

Թարգմանիչն է Յովհ. Միքայէլ Շմիտ, ժողովրդապետ ի Գրոհնշտեան Բաւարիոյ, որ նշանաւոր հայագէտ մըն է՝ ծանօթ ուրիշ թարգմանութեամբք ալ արդէն իբր երեսուն տարի յառաջ, բայց անկէ ետքը հայագիտական երկասիրութիւն մը լոյս չէր հանած՝ գոնէ սրշափ մեղե ծանօթ է: Իւր առաջին թարգմանութիւնքն են՝ նախ Յովհ. հանու Մանգալուուոյ ճառերը. (Schmid, hl. Reden des Joh. Mandakuni, Ռեզենսբուրգ 1871) եւ «Յաճախապատում» գիրքն՝ որ սխալմամբ Ս. Գր. Լուսուորչի անունը կը կրէ, լոյս տեսած յաջորդ տարին. (Schmid, Reden und Lehren des hl. Gregorius etc. անգ.՝ 1872.) Ասկէ ետքն՝ ինչպէս ըսինք՝ հայ գրականութեամբ զբաղած չէր երեսար նոյն գիտնական եկեղեցականը: Այժմ միայն՝ դրդմամբ եւ սատարելով Միաբանութեանս անգամոց միայն կողմանէ՝ լոյս կը հանէ Եզնիկայ Աղբաբույ գործքին ամբողջական թարգմանութիւնը, ամէն կողմանէ գերազանց քան նախորդաց կրկին թարգմանութիւնքն:

Եզնիկայ մասին առիթ ունեցած են թերթիս ընթերցողներն այլեւայլ ուսումնասիրութիւններ կարդալու, գլխաւորաբար Եզնիկայ աղբաբույ քննութիւնն Վ. Հ. Գրիգորիսի Գալէմբարեան (1893, էջ 289 եւն.) Վերջնոյս գաղափարն է նաեւ ներկայ գործս՝ որուն դրդմամբ ձեռնարկած է թարգմանիչն այս գործքին, եւ որ այլեւայլ տեսակետով մասնակցած է: Իւր քննութեանց հետեւութեամբ անհրաժեշտ տեսնելով Եզնիկայ բնագիրը պատրաստել գիտնական հրատարակութեան մը կարեւոր խնամքով, որչափ արդի միջոցները կը ներեն՝ հօդացած էր ապահովագոյն բնագիր մը. եւ ճիշդ այս բնագիրը հիմն առնուած է ներկայ թարգմանութեանս: Ասոր համար գործքիս ծանօթութեանց մէջ յաճախ կը հանդիպին Տ (Չմիւռնիոյ), Վ (Վենետիկի) եւ Կ (Գալէմբարեանի) բնագիրներու յիշատակութիւնք. վասն զի բնական էր որ՝ ուր այլեւայլ ընթերցմանքն ու սրբագրութիւնքն իմաստի տարբերութիւն կը ծնուցանեն՝ նշանակուած են միւս ընթերցուածքն ալ եւ թէ՛ սրբ նախապատիւ համարուած է թարգմանութեան:

Երկրորդ եւ գլխաւոր սատարութիւնն եղած է՝ թարգմանութիւնն ըստ կարելի ճշգրիտ ընելու ճիղը: Տողերուս գրողն յաճախ առիթ ունեցած էր տեսնելու թարգմանութեան առաջին ստուերագիծն, զոր մաս մաս կը խաւերը թարգմանիչը կրկին աչքէ անցընելու եւ սրբագրելու, եւ կը խոստովանի՝ զարմացած տեսնելով թէ՛ ինչ մեծ ճշգրտութեամբ կրնար փոխադրել թարգմանիչը՝ նաեւ երկար տարիներ հայկական ուսմանքն անտես ընելէն ետքն ալ՝ Եզնիկայ նման գառական հայերէնով գրուածք մը: Սակայն եւ այնպէս եթէ այնպէս՝ առանց կրկին եւ կրկին յղկուելու եւ կատարելագործուելու՝ հրատարակուէր նախագիծ թարգմանութիւնը, անճշգրտութիւններ պակաս պիտի չըլլային: Եզնիկայ պէս գործ մ'արդի կերպարանօք եւ այնչափ սակաւ միջոցներով, (— բնագիրն ի վերջոյ ֆակ ձեռագիր մ'ունեցած է իբր խարխիս եւ այն ալ